

УВОДНО ОБРАЋАЊЕ ЕПИСКОПА ТЕОДОСИЈА

Данас је у Пећи отворена Међуверска конференција која се одржава од 24-26 маја под покровитељством амбасада Велике Британије, Норвешке, Фондације Тони Блер и уз подршку локалних институција на Косову. Међу кључним говорницима на отварању конференције био је и Епископ Рашко-призренски Теодосије који представља на овом скупу Српску Православну Цркву заједно са Епископом Андрејем Ремезијанским, Викарним Епископом Патријарха Српског.

На конференцији учествује више од 150 угледних личности различитих вероисповести из целог света.

Ваше екселенције, поштоване даме и господо

Имам особито задовољство и част да се данас обратим овом свечаном скупу у име Српске Православне Цркве и пренесем на самом почетку поруку мира и пријатељства од стране Његове Светости Патријарха Иринеја и других Епископа који учествују ових дана на годишњем заседању Светог Архијерејског Сабора у Београду. Као Епархијски Архијереј Епархије Рашко-призренске учествујем данас у овој Конференцији заједно са мојим братом у Христу, Епископом Андрејем Ремезијанским, који обавља дужност викарног Епископа и шефа кабинета Његове Светости Патријарха Иринеја.

Простор Косова, који ми обично зовемо Косово и Метохија, богати је мозаик верских и културних традиција које су вековима обликовале овај простор и оставиле човечанству многе значајне верске и културне објекте. Ови објекти, без обзира на своју верску припадност, сведоче о дубокој потреби за живим Богом. Имам посебну част да кажем са смо након тешких искушења у оружаном конфликту 1999. год. заједно са лидерима других верских заједница на Косову успоставили искрену везу узајамног поштовања и покренули дијалог који унапређујемо на нашим честим састанцима и дискусијама. Тачно је да међу нашим религијама и традицијама постоје разлике, али истовремено делимо много тога из нашег заједничког авраамовског предања. Зато је дијалог толико важан, не како бисмо стопили наше вере у једну, већ пре свега како бисмо остварили боље разумевање наших међусобних предања и учења и дефинисали подручја у којима можемо да радимо заједно и тако пружимо значајан допринос друштву у коме живимо и радимо.

Српска Православна Црква је веома важан саставни део верског и културног простора, посебно овде на Косову и Метохији. Заправо, било би тешко замислити овај простор без наше традиције која је призната широм света и која је допринела да Косово и Метохија буду познати као регион у коме се налазе неки од најлепших средњовековних манастира и цркава, од којих су четири уписане на листу Светске културне баштине УНЕСКО. Манастир Пећка Патријаршија, недалеко од места на коме смо се данас сакупили, је већ скоро 800 година духовно седиште наше Цркве. Иако се сада административно седиште Српских Патријараха налази у Београду, Пећка Патријаршија је и даље задржала своју значајну улогу и остала је, иако се налази на простору Епархије Рашко-призренске, директно под администрацијом Његове Светости.

Недалеко одавде је широм света познати манастир Дечани, један од бисера средњовековне архитектуре и фреско-сликарства, са непрекинутом монашком традицијом од 14. века, када га је основао српски краљ Стефан Дечански. У Призрену, који је седиште наше Епархије, имамо неколико древних светиња међу којима је најпознатији храм Богородице Љевишке, који је до данас сачувао готово нетакнути изглед из 14. Века, када га је обновио Краљ Милутин. Четврта значајна светиња на Косову и Метохији је манастир Грачаница, такође из 14. века и засигурно једна од архитектонски најлепших цркава у православном хришћанском свету. Са овим и другим прелепим светињама на Косову и Метохији, осећамо још већу одговорност за њихово очување и наставак вишевековне мисије наше Цркве.

Иако ове светиње припадају Српској Православној Цркви, оне су такође део богате баштине на Косову и Метохији, Европи и свету. Већ годинама заједно са људима добре воље покушавамо да развијемо концепт ширег идентитета, који чува аутентични порекло духовних и културних објеката и истовремено их отвара за припаднике других заједница са којима делимо ову прелепу земљу. Једна од наших најважнијих намера јесте да ови објекти постану мостови помирења и разумевања, јер су то пре свега куће Божије које су и предвиђене да буду домови и прибежишта за све оне који желе да се приближе Богу и духовно се обогате. Зато бих искористио ову прилику да похвалим труд свих међународних и локалних представника који са нама деле ову визију и поручим онима који тако не мисле да ће наше светиње увек остати отворене за све који искрено траже духовни мир и спокој. Вредност једног друштва, културе и традиције никада није била у ригидној једноличности, већ у разноликости и слободи изражавања. Религија има за циљ да нас учини хуманијим и бољим, а не поборницима агресивних идеологија. Зато и верски објекти треба да буду сагледани као парче небеске лепоте и благослова за све, а не као упоришта насилних идеологија и симболи раздора.

Наравно, нашу Цркву не чине само њене светиње и монашке заједнице, већ пре свега њен верни народ. Зато са дубоким жаљењем морам да кажем да су сукоб пре 14 година као и послератни догађаји оставили дубоке и болне ожиљке на нашој заједници. Две трећине наших верника више не живе на Косову и Метохији. Многи од њих би волели да се врате, али је процес повратка болан и спор, те зато наши повратници траже помоћ и подршку од Цркве. Предрасуде су још јаке и када год посетимо наш народ, дубоко смо погођени тешкоћама са којима се још суочавају. Међутим, наша вера је вера оптимизма и наде и зато не одустајемо од наде у боље дане. Послератно уништавање наших светиња, створило је ургентну потребу за обновом. Од 2005. године, када је почео процес обнове под покровитељством Савета Европе, драго нам је да кажемо да смо успели да много тога урадимо у сарадњи са међународним и локалним представницима. Међутим, овај процес је далеко од завршеног и више наших светиња су још увек у рушевинама и оштећењима, а многа од наших гробала представљају жалостан призор са стотинама сломљених или оборених споменика и крстова. Дубоко смо свесни да су болни догађаји последњих деценија, а посебно оружаног сукоба појачали атмосферу конфликта између српске и албанске заједнице на Косову, али такође верујемо да је снага опроштаја и помирења јача и да морамо да нађемо пут изласка из зачараног круга мржње и предрасуда. У овом процесу, ми верски поглавари имамо посебно значајну улогу и одговорност пред Богом нашим Творцем и Дародавцем.

Хришћани, Муслимани и Јевреји, свако на свој начин, виде Бога као човекољубца који нас учи како да му постанемо слични у љубави и милосрђу. То је још један разлог више зашто морамо увек да будемо свесни да наше сведочење мора бити колико је год то могуће у братској љубави и солидарности, без обзира на наше разлике. У нашој Цркви, ми снажно верујемо да не може бити истинске љубави према Богу ако претходно не заволимо ближњег. Односно, наша љубав према Богу мери се пре свега нашом спремношћу да разумемо, помогнемо и чак се и сами жртвујемо за другог.

Живећи и вршећи своје верске дужности у овом пост-конфликтном периоду у више-религиозном окружењу у обавези смо да покажемо још више осетљивости према другоме него иначе. Ако желимо да други разумеју и поштују наш бол, ми морамо прво бити спремни да признамо и загрлимо ближњег који страда, да затражимо опроштај и да опростимо. Наша свештена обавеза и кључ нашег односа према људима других предања и религија јесте да на друге гледамо као створења Божија која су позвана да уђу у пуноћу Божије милости и љубави. „Други“ зато није наш непријатељ како нас уче неке идеологије, већ другачији начин постојања наше исте људске природе и надасве носилац лика Божијег. Он може бити другачији од нас по етничком пореклу и језику, али и наука потврђује истину Божију да смо више слични једни другима него различити и да наше разлике највећим делом произилазе из различитог друштвеног и духовног контекста у коме смо одрасли и примили образовање. Стога смо управо ми који се зовемо верницима они који морају да воде главну улогу у лечењу рана, које су се накупиле у годинама горког сукобљавања и страдања. Овде није реч о идеологији миротворства, већ о свештеној верској дужности и јединственој прилици да сведочимо своју веру у Бога својим делима.

Дозволите да нагласим да конфликт на Косову и Метохији није верски конфликт. То је суштински гледано међуетнички конфликт који у овом облику потиче највећим делом из 19. Века, када су савремена српска и албанска идеологија, израђајући из Османског царства, дошле у сукоб око претензије над овим регионом. Иако није реч о верском сукобу, овај конфликт се неизбежно одражава на религију. Вера је играла улогу у етногенези и култури наших народа и многи људи верске објекте још увек у заблуди посматрају као симболе

националне идеологије, а не као куће Божије. Морамо да променимо ову перцепцију и то је сада наш превасходни задатак. У модерној Европи етнички конфликти попут овога, посебно након Другог светског рата, решавају се дијалогом и интеграцијом у ширу породицу европских народа. Са друге стране, религије у савременом свету морају да се дистанцирају од агресивних идеологија и сваког акта насиља и усмере на своју аутентичну духовну мисију изградње заједништва међу људима, духовног и моралног усавршавања. У намери да остваримо овај циљ потребна нам је храброст и одлучност, која произилази из силе наше вере у Бога, који познаје срце сваког људског бића.

Са овим речима желео бих да закључим ово излагање и смирено изразим молитвену жељу да ова конференција буде још један корак напред у превазилажењу наших предрасуда, недостатка разумевања и изградњи поверења. Многи од вас овде имају доста искуства у коришћењу религије као моћног средства мира. Сигуран сам да сви можемо да имамо користи од вашег искуства и мудрости како бисмо радили још више на бољој будућности у којој разноликост неће бити камен спотицања, већ прилика и истинско богатство.